

Samlet opgavesæt til bogen ”Den kolde Krig & REGAN VEST” - 2. udgave 2025

Kildeopgaver

Kildeopgave 1 - Tyskland og Sovjetunionens ikke-angrebspagt

23. august 1939 underskrev Tyskland og Sovjetunionen en ikke-angrebspagt, der handlede om at opretholde freden i Østeuropa – se siden 23 i bogen. Ikke-angrebspagten blev offentliggjort, men en hemmelig tillægsprotokol til aftalen, hvor Tyskland og Sovjetunionen delte Østeuropa mellem sig, blev holdt hemmelig. Aftalen er underskrevet af den tyske udenrigsminister Joachim von Ribbentrop og den sovjetiske regeringsleder Vjateslav Molotov. Aftalen holdt ikke evigt. Tværtimod. Knap to år efter, nærmere betegnet d. 22. juni 1941 angreb Tyskland Sovjetunionen. Denne militære aktion blev kaldt ”Operation Barbarossa”, og er stadig den dag i dag den største militære aktion nogensinde.

Ved at arbejde kildekritisk med de to kilder, kan du få en forståelse for, at selvom der er tale om én begivenhed, kan der være flere forklaringer på, hvad der skete.

Læs kilde 1 og 2 og svar på følgende spørgsmål:

- Sammenlign kildernes forklaring på, hvorfor denne ikke-angrebspagt blev indgået.
- Hvilke grunde kan der være til, at kildernes forklaringer er forskellige.
- Hvilke af de to kilder synes du er mest troværdig? Begrund dit svar.
- Kilde 2 er en historiebog fra Sovjetunionen, skrevet i 1959. Hvordan synes du, at man kan se ”Den kolde Krig” afspejle sig i det skrevne?

Kilde 1

”En mærkelig aftale

I radioen hørte man igen og igen Hitlers hånlige omtale af Sovjetstaten og dens ”undermennesker”.

Den 25. august 1939 fandt de europæiske aviser deres største bogstaver frem til overskriften: ”Tyskland og Rusland lover aldrig at angribe hinanden!” Hvordan var denne aftale kommet i stand? Hvem havde narret hvem?

Hitler ville undgå krig med Sovjetunionen, hvis han kom i krig med vestens lande. Stalin regnede med, at Hitlers regering ville føre til kaos i Tyskland, og at det tyske folk ville gøre oprør. Så ville chancen være der for kommunisterne. Derfor skrev de begge under.” (Jens Åge Jensen: Historie i niende, 1985).

Kilde 2

”Den sovjetiske-tyske ikkeangrebspagt

I august 1939 havde den internationale situation udviklet sig på en sådan måde, at Sovjetunionen løb ind i alvorlige komplikationer. Tyskland forberedte et angreb på Polen. De japanske militaristers provokationer var blevet hyppigere; de var begyndt at indlade sig på militære eventyr ved Sovjetunionens grænser i Det Fjerne Østen. Sovjetunionen stod nu over for truslen om at blive internationalt isoleret og iblandet en krig både i Vest og Øst.

På dette tidspunkt foreslog Tyskland den sovjetiske regering, at de to lande skulle undertegne en ikkeangrebspagt, der skulle gælde for en periode af ti år. Ved at acceptere det tyske forslag undgik Sovjetunionen truslen om at føre krig på to fronter på ugunstige betingelser og vandt tid til at styrke landets forsvar. Pagten bevirkede, at dannelsen af den anti-sovjetiske front, som de imperialistiske stater gjorde forberedelse til, blev afværget.

Sovjetunionen accepterede det tyske forslag, og den 23. august 1939 blev ikkeangrebspagten underskrevet. Det var vestmagternes svigefulde politik, der tvang Sovjetunionen til at tage dette skridt. Den sovjetiske regering var klar over, at Hitler ikke havde opgivet sine planer om at føre krig mod Sovjetunionen, og at hans forslag var en rutinemæssig manøvre fra fascistledelsens side. Historien bekræftede, at det var en korrekt afgørelse, der blev truffet. Det var ikke lykkedes München-folkene at skubbe Sovjetunionen ud i en konflikt med fasciststaterne, samtidig med at de blev siddende som passive tilskuere.

Ved behændigt at udnytte modsætningerne mellem imperialistgrupperne havde Sovjetunionen forebygget en antisovjetisk alliance mellem de to grupper. Nazisterne kom derpå til den konklusion, at det ville være lettere at vinde sejr i vest end i øst. Deres mål var at sikre sig rygdækning, at mobilisere alle anti-sovjetiske styrker og alle Europas ressourcer for dernæst at sætte alt ind mod Sovjetunionen.

Anden Verdenskrig begyndte med en væbnet forpostfægtning mellem to imperialistiske koalitioner. I sin oprindelse var denne krig imperialistisk. Det var den aggressive blok af fasciststater anført af Hitlertyskland, der begyndte krigen. Og det er disse stater, der må bære skylden for den fuldstændig uberettigede krig, som for fascisternes vedkommende ikke tjente andet end rovgriske hensigter fra først til sidst.” (Rokossovskij: Den store fædrelandskrig, 1959 – en historiebog fra Sovjetunionen).

Kildeopgave 2 - Taler fra de store

Winston Churchill var premierminister i Storbritannien fra 1940 til 1945. På side 27 i ”Den kolde Krig og REGAN VEST” findes hans berømte Jerntæppetale, som blev holdt på et universitet i USA kort tid efter 2. verdenskrigs afslutning. Dette fik få dage efter Josef Stalin til at irettesætte ham. Ved også at inddrage den amerikanske præsident Trumans tale året efter, kan du få en indsigt i modsætningerne mellem disse stormagter.

Læs uddrag af Churchills Jerntæppetale (kilde 1) og svar på følgende spørgsmål:

1. Forklar med egne ord, hvad denne kilde handler om.
2. Med hvilke tillægsord beskriver Churchill Stalin og Sovjet-Rusland?
3. Hvad tror du, at Churchill mener med, at der er en stigende voksende kontrol fra Moskva?
4. Hvad tror du, at Stalin svarede på denne tale?

Kilde 1

”... en skygge er faldet hen over de skuepladser, som så nylig blev oplyst af den allierede sejr. Ingen ved, hvad Sovjet-Rusland ... har til hensigt at gøre i den nærmeste fremtid, eller hvor grænserne er – om der er nogen – for deres ekspansive omvendelsestendenser. Jeg nærer stor beundring for det tapre russiske folk og min krigskammerat marskal Stalin ... Vi forstår det russiske behov for at sikre sine vestlige grænser ved at fjerne enhver mulighed for tysk aggression. Vi byder Rusland velkommen til at indtage sin berettigede plads blandt verdens ledende nationer ... Men det er min pligt at sige tingene, som jeg ser dem. Fra Stettin i det baltiske til Triest i det adriatiske område har et jerntæppe sænket sig gennem kontinentet. Bag denne linje ligger hovedstæderne i alle Central- og Østeuropas gamle stater. Warszawa, Berlin, Prag, Wien, Budapest og Sofia, alle disse berømte byer og folkene rundt om dem ligger i, hvad jeg må kalde Sovjetsfæren, og alle er de under en eller anden form underkastet ikke blot sovjetindflydelse, men et meget højt og i mange tilfælde voksende mål af kontrol fra Moskva.”

Læs uddrag af interview med den sovjetiske leder Josef Stalin den 16. marts 1946 i den sovjetiske avis Pravda (kilde 2) og svar på følgende spørgsmål:

1. Forklar med egne ord, hvad denne kilde handler om.
2. Hvorfor tror du, at Stalin inddrager Hitler og 2. verdenskrig i dette interview?
3. Hvordan forklarer Stalin den voksende sovjetiske indflydelse på regeringerne i de østeuropæiske lande?
4. Hvad synes du om dette interview – har Stalin ret/uret?
5. Hvordan tror du, at amerikanerne så på dette interview?

Kilde 2

”I virkeligheden står Churchill nu som krigsmager. Og Churchill står ikke alene. Han har ikke kun venner i England, men også i Amerika. I denne henseende minder det påfaldende meget om Hitler og hans venner ... Som resultat af den tyske invasion har Sovjetunionen i kampe med tyskerne ... mistet omkring 7.000.000 mennesker. Med andre ord, Sovjetunionens tabstal er flere gange større end Englands og Amerikas tilsammen. Det er muligt, at visse kredse prøver at skubbe det sovjetiske folks ofre, som sikrede befrielsen af Europa fra Hitlers åg, ud i glemslen. Men Sovjetunionen kan ikke glemme dem. Man kan derfor spørge, hvad overraskende der kan være i, at Sovjetunionen i et ønske om at garantere sin sikkerhed i fremtiden prøver at opnå, at disse lande i Østeuropa har regeringer, der er loyale imod Sovjetunionen. Hvordan kan man, uden at have mistet sin sunde fornuft, betegne disse fredelige tendenser fra Sovjetunionens side som ”ekspansive tendenser”? Mr. Churchill omgår sandheden, når han taler om de kommunistiske partiers tiltagende indflydelse i Østeuropa. Kommunisternes indflydelse voksede, fordi kommunisterne i de hårde år under fascistisk herredømme i Europa viste sig at være pålidelige, dristige og selvopofrende forkæmpere for folkenes frihed.”

Den 12. marts 1947 bekendtgjorde den amerikanske præsident Harry Truman den såkaldte Truman-doktrin i en tale til USA's kongres. Sammen med Churchills tale den 5. marts 1946 kan Trumans tale også betragtes som starten på Den kolde Krig, idet doktrinen slår en antikommunistisk udenrigspolitik fast.

Læs uddrag af tale af den amerikanske præsident Harry Truman i marts 1947 (kilde 3) og svar på følgende spørgsmål:

1. Forklar med egne ord, hvad denne kilde handler om.
2. Hvordan beskriver Truman de to livsformer?
3. Hvorfor tror du, at Truman udtaler sig kategorisk?

Kilde 3

"I dette øjeblik af verdenshistorien må næsten enhver nation vælge mellem to forskellige måder at leve på. Valget er alt for ofte ikke frit. Den ene livsform er baseret på flertallets vilje og er karakteriseret af frie institutioner, repræsentativt styre, frie valg, garantier for den personlige frihed, tale- og religionsfrihed og frihed for politisk tryk. Den anden livsform hviler på en minoritets vilje med magt over flertallet. Den hviler på terror og undertrykkelse, en kontrolleret presse, forudbestemte valg og undertrykkelse af den personlige frihed ... De frie folk i verden ser hen til os om hjælp til at fastholde deres frihed. Hvis vi vakler i vor ledelse, bringer vi verdensfreden i fare, og vi vil sikkert bringe vor egen nations velfærd i fare..."

Kildeopgave 3 – om årsagerne til Den kolde Krig

I kilden beskrives bl.a. forskellige former for forståelse af grundene til Den kolde Krig og årsagerne til dens ophør. Tanken med kildeopgaven er, at du får en forståelse for, at tolkninger af fortiden ændrer sig over tid.

Læs følgende tekst (kilde 1) og diskuter grundene til Den kolde Krig og årsagerne til Den kolde Krigs ophør.

Kilde 1

"Den kolde krig har været genstand for modstridende fortolkninger fra forskningens side, der har været domineret af amerikanske historikere og omfattende amerikanske arkiver. Kort sagt er der tale om fire skoler:

Traditionalismen så sovjetisk ekspansion i Østeuropa som den væsentligste årsag til den kolde krigs udbrud, mens den amerikanske inddæmningspolitik, den såkaldte *containment*, med integreringen af det vestlige samarbejde ansuedes som en nødvendig reaktion herpå. Dette var den herskende teori indtil midten af 1960'erne.

Den revisionistiske skole i midten af 1960'erne anlagde en alternativ tolkning, der lagde hovedansvaret for den kolde krig på USA's aktivistiske politik, motiveret af økonomiske interesser og med ansatser tilbage i 2. Verdenskrig, mens Sovjetunionen blev set som en forsigtig og reaktiv magt.

Postrevisionismen i 1970'erne fremlagde på grundlag af nye arkivstudier en tolkning, der lå et sted mellem revisionisme og traditionalisme, men dog tættest på sidstnævnte.

Nyrevisionismen har en fremtrædende position i den seneste koldkrigsforskning, der er vanskelig at rubricere. Nyrevisionismen repræsenterer en tilnærmelse til, men ikke en overtagelse af den klassiske revisionismes positioner. En afgørende ny fase i forskningen blev indledt med Berlinmurens fald og adgangen til de tidligere kommunistiske staters arkiver.

Også årsagerne til den kolde krigs ophør er omstridte. Den såkaldte realistiske skole ser den kolde krig som en reel, om end ublodig krig, som Sovjetunionen tabte pga. det pres, som amerikansk oprustning i 1980'erne udsatte den for.

Moderniseringskolen derimod lægger vægt på interne udviklinger i det sovjetiske samfund, der gradvis undergravede systemet indefra; også Mikhail Gorbatsjovs rolle tillægges stor betydning.” (Hentet 15. september 2019 fra <http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=108063>)

Kildeopgave 4 - Cubakrisen

Mandag den 22. oktober 1962 kunne man læse følgende artikel på side 5 i Politiken om den amerikanske præsident J.F. Kennedy, som havde afbrudt en valgturné og var vendt tilbage til Det hvide Hus.

Læs artiklen (kilde 1) og løs følgende opgaver:

- Lav mindst 5 spørgsmål til nedenstående tekst som din sidekammerat skal svare på.
- Hvad siger teksten om nyhedsformidlingen i 1962 i forhold til i dag?
- Hvad betød Cubakrisen for det videre forløb i Den kolde Krig?
- Undersøg hvad begrebet ”stedfortræderkrige” står for, og nævn mindst 4 forskellige stedfortræderkrige under Den kolde Krig.

Kilde 1

”Livlig søndag i Washington

Rygterne svirrer om vigtige beslutninger efter at Kennedy har afbrudt sin valgturné. Rygterne svirrede i dag i Washington, efter at præsident Kennedy lørdag pludselig var vendt tilbage efter en valgturné, han havde planlagt skulle vare i flere dage.

Den officielle begrundelse er, at præsidenten blev forkølet, da han var nået til Chicago, men allerede i dag blev hans tilstand betegnet som bedre. Kennedy tilbragte søndagen i sit hjem sammen med familien, meddelte pressesekretæren for Det hvide Hus, men forventningerne om, at noget særligt var i vente, steg yderligere, da det blev kendt, at visepræsident Lyndon Johnson pludselig er vendt tilbage fra Hawaii. Endvidere oplystes det, at udenrigsminister Dean Rusk og forsvarsminister McNamara hele søndagen opholdt sig i Washington sammen med en række højtstående militærpersoner.

En talsmand for forsvarsministeriet i Washington har over for ”New York Times” udtalt, at regeringen har bedt stabscheferne om ikke at forlade byen fordi ”man skal træffe vigtige beslutninger om det forestående forsvarsbudget”.

Både New York Times og andre førende blade satte Kennedys hjemkomst i forbindelse med internationale beslutninger, muligvis om restriktioner over for Cuba-trafikken. ”Washington Post” meddelte, at det amerikanske marineinfanteri (”læderhalsene”) i går foretog større troppetransporter i Sydstaterne og at en del af den amerikanske flåde befandt sig i Det caribiske Hav. Til denne sidste meddelelse udsendte forsvarsministeriet en erklæring, der pegede på at flådemanoøvrer havde fundet sted siden 15. oktober. Dette skulle øjensynligt afkræfte rygter om militære bevægelser som optræk til en direkte Cuba-aktion.

I Det hvide Hus afslog pressesekretær Pierre Salinger at kommentere nogen af de mange forlydender.”

Kildeopgave 5 - Hul i Jerntæppet

Nedenstående artikel blev bragt i den danske avis Politiken, mandag d. 8. maj 1989. Her skal du bl.a. arbejde med det kildekritiske begreb "tendens". Læs artiklen (kilde 1) og svar på følgende spørgsmål:

- Hvad besluttede det ungarske kommunistpartis ledelse at gøre i februar 1989?
- Hvad mente lederne i Østtyskland, Tjekkoslaviet og Rumænien om den beslutning?
- Hvad mener Politikens skribent om beslutningen?
- Hvad mener Politikens skribent om lederne i Østtyskland, Tjekkoslaviet og Rumænien?
- Hvad håber Politikens skribent, at beslutningen kan betyde for forholdene i Østeuropa?
- Gik skribentens forhåbninger i opfyldelse? Hvis ja, fortæl hvordan forhåbningerne gik i opfyldelse!
- Hvis skribenten selv skulle fortælle, hvad der videre skete – hvad skal du så som læser være opmærksom på?

Kilde 1

"Grænseflytning - Ungarn slår hul i Jerntæppet

En del af Jerntæppet gennem Europa blev forleden revet ned. Det skete, da ungarske soldater fjernede det elektronisk overvågede pigtrådshegn på grænsen til Østrig og rev betonstolperne op af jorden. Dette er slutningen på en æra, konstaterede en talsmand for det ungarske udenrigsministerium. Oberst Novaki, der ledede nedrivningskommandoen, var mere prosaisk. Vi havde tre muligheder: At reparere det forældede anlæg – det koster mange penge at forny anlægget – det er endnu dyrere, eller at ændre det politiske system og forbedre forholdet til nabostaten Østrig – og rive grænsen ned.

Beslutningen om at slå hul i Jerntæppet blev taget af det ungarske kommunistpartis ledelse i februar. Den understreger, hvilken fart der er over den ungarske liberaliseringsproces (som i disse dage beskrives i en artikelserie i denne avis). Den understreger også, hvor nære relationer der har udviklet sig mellem parterne i det gamle habsburgske dobbeltmonarki. Visumpligten mellem de to lande var allerede ophævet, det halve Budapest købte videoer og andet hi-fi udstyr i Wien til jul, og det halve Wien køber madvarer i Budapest.

Men i Ungarns socialistiske 'broderlande' bekymrer man sig. I DDR, Tjekkoslaviet og Rumænien – den lille, forstenede entente af reform-modstandere i Østeuropa – hat magthaverne svært ved at skjule deres vrede. Hvad sker der, når østtyskere og tjekkoslovakker stimler til den ungarske-østrigske grænse og beder om udrejse til Vesten? Skal der slet ikke være nogen til at standse dem? For det østtyske regime rejser nedrivningen desuden det pinefulde spørgsmål: Hvor længe endnu kan vi klynge os til den gamle æra med pigtråd, vagttårne og minefelter? Hvor længe endnu kan vi lade Muren stå og holde os selv ved magten?

Men gårsdagens mænd nøjes ikke med at græmmes. DDRs Honecker og Tjekkoslaviets Jakes svare igen med at begrænse udrejsetilladelserne til Ungarn, og Rumæniens Ceausescu skal nok sørge for at udbygge sit Jerntæppe mod Ungarn. Nye grænser altså, men trukket efter andre linjer end dem, vi er vænnet til gennem mange år. Forhåbentlig er det begyndelsen til noget afgørende nyt."

Kildeopgave 6 – risikovurderinger udarbejdet af FE (Forsvarets Efterretningstjeneste)

Siden 2005 har Forsvarets Efterretningstjenesten årligt udgivet en efterretningsbaseret vurdering af de ydre vilkår for Danmarks sikkerhed og varetagelsen af danske interesser.

Her skal du arbejde med risikovurderingernes hovedkonklusioner fra 2014 og 2024.

Læs hovedkonklusionerne fra 2014 og 2024 og svar på følgende spørgsmål:

- Lav en liste om truslerne fra Rusland i vurderingen fra 2014 og vurder i hvilken grad disse trusler har vist sig at være rigtige.
- Lav en liste over de øvrige trusler mod Danmark som de fremstår i 2014-vurderingen.
- Lav en liste over truslerne mod Danmark i 2024 med vægt på forholdet til Rusland og Kina og vurder i hvilken grad disse trusler er sandsynlige.
- Lav din egen liste over de trusler mod Danmark, som du mener, er de mest alvorlige

Hovedkonklusion 2014

Rusland er parat til at anvende militære virkemidler for at hindre, at ikke NATO-lande i det tidligere sovjetiske område får tætte sikkerhedspolitiske bånd til Vesten. Rusland vil forsøge at fastholde Ukraine i en politisk svag og ustabil tilstand for at underminere Ukraines muligheder for NATO-medlemskab. Der er risiko for, at situationen i det østlige Ukraine i de kommende år vil udvikle sig til endnu en frossen europæisk konflikt. Ukraine-krisen vil fortsat have betydelige negative konsekvenser for forholdet mellem Rusland og Vesten. Rusland vil fortsat lægge vægt på at modernisere sine væbnede styrker, primært for at kunne indsætte dem langs Ruslands periferi. Rusland vil ikke risikere en åben militær konfrontation med NATO, men Rusland kan dog særligt under skærpede kriser med Vesten udvise en mere intimiderende militær adfærd, og her vil især de baltiske lande være udsatte. Rusland har gennem de seneste år øget sin militære aktivitet i Danmarks nærområde og har også ved flere lejligheder gennemført militær aktivitet af mere offensiv karakter, men der er ikke tegn på, at Rusland udgør en øget direkte militær trussel mod dansk territorium.

Ustabilitet vil fortsat præge Mellemøsten og Nordafrika. Autoritære og radikale islamistiske kræfter vinder frem efter det såkaldte Arabiske Forår. Rivalisering mellem Iran og Saudi-Arabien intensiverer flere konflikter, særligt i Syrien og Irak. Ustabiliteten i regionen udnyttes af terrororganisationer som al-Qaeda og ISIL (også benævnt IS eller Islamisk stat).

ISIL's fremgang i Irak forstærker de religiøse og etniske brudlinjer og truer med at splitte landet. ISIL vil på kort sigt fortsat udgøre en militær trussel, navnlig i de sunnidomerede områder i Irak. Den nye irakiske regering vil få vanskeligt ved at bygge bro over de etniske og religiøse modsætninger i landet.

Den væbnede opposition i Syrien er i stigende grad trængt. Asadstyret har fremgang i den vestlige, tætbefolkede del af Syrien, og fra øst presser ISIL oppositionen. Oprøret mod Asadstyret er dog langt fra nedkæmpet. Syrien vil være præget af uro, ustabilitet og porøse grænser, og militante islamister vil have et operativt råderum i Syrien. Asadstyret vil i fremtiden være langt mere afhængigt af både Iran, Hizbollah og Rusland.

Terrortruslen fra udlandet mod Danmark, Vesten og vestlige mål i lokale konfliktområder er alvorlig. Militante islamister i Mellemøsten, Afghanistan og dele af Afrika har fået bedre

operationsvilkår. Den internationale koalitions bombardementer i Syrien og Irak har på kort sigt øget intentionen om at angribe Vesten. Kontakten mellem vesterlændinge og grupper med erfarne angrebsplanlæggere i Syrien, der indtil for nylig har været næsten uhindret, er til gengæld blevet besværliggjort af koalitionsens bombardementer. Der vil dog fortsat være vesterlændinge, som rejser til Irak og Syrien for at kæmpe, og hovedparten vil vende hjem og øge antallet af personer i Vesten med erfaring fra krigsområder. Antallet af hjemvendte vil derfor sandsynligvis stige de næste to til tre år. Dermed får globalt orienterede militante islamister mere direkte adgang til Vesten og Danmark. Udfaldet af de interne kampe i Syrien og Irak og koalitionsens kampagne vil på mellemlangt sigt have stor betydning for antallet af hjemvendte og terrortruslens karakter i Vesten.

I Arktis vil kampen om retten til havbunden blive intensiveret i de kommende år. Rusland følger fortsat FN sporet og samarbejder om Arktis, men samarbejdskursen vil komme under pres internt i den russiske ledelse, hvis Rusland ikke når sine centrale mål ad denne vej. Rusland optræder med en større villighed til at forfølge sine strategiske interesser mere offensivt, også hvis det skader relationerne til Vesten. Det vil også kunne gælde i Arktis. Det er dog sandsynligt, at den langsigtede udvikling i Arktis vil være mere præget af samarbejde og konkurrence end af konflikt og konfrontationer. Kinas primære interesser i Arktis er de kortere sejlruiter og adgang til naturressourcer, men kinesiske investeringer i Arktis, herunder i Grønland, vil føre til, at Kina også vil få politiske og strategiske interesser i det arktiske område.

Danske myndigheder og virksomheder er fortsat truet af en omfattende og voksende spionage via internettet. Truslen kommer fra statsstøttede aktører, der udfører spionage. Cyberkriminelle og politisk motiverede såkaldte hacktivistiske udgør en mindre trussel mod danske interesser. Den teknologiske udvikling gør, at truslen er i konstant forandring. Det stiller store krav til sikkerhedsforanstaltninger og beredskab.

Truslen fra spredning af masseødelæggelsesvåben er voksende. Der er lande, som opretholder eller styrker deres evne til at udvikle masseødelæggelsesvåben og fremføringsmidler. Det er dog et væsentligt fremskridt, at Syrien har udleveret de kemiske våben, som landet har deklareret. Desuden forhandles der med Iran om landets nukleare program. En endelig aftale mellem Iran og P5+1-landene (USA, Rusland, Kina, Storbritannien, Frankrig og Tyskland) er mindre sandsynlig i det kommende år.

Truslen fra pirateri ved Østafrika er faldet til et meget lavt niveau og vil forblive lav på kort sigt, under forudsætning af at handelsskibene efterlever de anbefalede forholdsregler til at imødegå pirateri, og at den internationale koalitions pres mod pirateriet opretholdes. Pirater og al-Shabaab samarbejder ikke direkte. I Guineabugten er skibsfarten jævnligt udsat for angreb. Truslen vil fortsat være til stede på kort til mellemlangt sigt, selv om de berørte lande i Guineabugten har truffet foranstaltninger til at forbedre den maritime sikkerhed.

Kinas udenrigspolitik fokuserer på at styrke Kinas økonomiske og sikkerhedspolitiske indflydelse i Asien og Stillehavsområdet og på forholdet til USA. Moderniseringen af Folkets Befrielseshær skal fremme Kinas ambition om større strategisk indflydelse i Asien og Stillehavsområdet. På langt til meget langt sigt vil Kina øge sit globale engagement, men den kinesiske ledelses hovedprioritet vil fortsat være at håndtere Kinas interne problemer og styrke landets stabilitet.

Det er usikkert, hvordan situationen i Afghanistan vil udvikle sig de næste par år. Politisk har præsidentvalget slået dybe revner mellem landets mest betydningsfulde magthavere, og disse

revner kan svække regeringsmagtens sammenhængskraft. Militært har den afghanske regering derimod fremgang, og der er spæde tegn på splittelse i Taliban. Under alle omstændigheder afhænger udviklingen i Afghanistan af, om samlingsregeringen mellem præsidentvalgets sejrherre, Ashraf Ghani, og taberen, Abdullah Abdullah, er holdbar, samt om Vesten fortsat vil støtte landet økonomisk.

Hovedkonklusion 2024

Rusland og Kina øger deres samarbejde og er toneangivende for en række lande, der forholder sig kritisk til Vestens globale indflydelse. Det gælder ikke mindst Iran og Nordkorea. Mange lande undgår dog at vælge side for at kunne forfølge egne interesser. Krigen i Ukraine er omdrejningspunktet for Ruslands konflikt med Vesten. Samtidig tager den politiske og økonomiske konkurrence mellem USA og Kina til.

Rusland har ambition om at gennemtvinge en ændring af den sikkerhedspolitiske orden i Europa. Krigen i Ukraine vil definere den sikkerhedspolitiske situation i Europa også efter 2025. Rusland vil intensivere sin brug af hybride virkemidler yderligere, bl.a. gennem sabotageaktioner og påvirkningskampagner. Desuden vil Rusland sandsynligvis blive mere villigt til at udfordre NATO-lande med sine militære midler. Derfor vil den militære trussel fra Rusland stige over de kommende år, selvom der på nuværende tidspunkt ikke er en trussel om et regulært militært angreb på Danmark.

Statslige hackergrupper forsøger løbende at kompromittere mål i Danmark. Det har i 2024 øget cybertruslen mod Danmark. Samtidig rammer kriminelle og aktivister konstant danske virksomheder og myndigheder med deres cyberangreb. Ruslands større risikovillighed over for NATO-lande har øget sandsynligheden for, at Rusland vil udføre destruktive cyberangreb.

Fremmede stater, især Rusland og Kina, spionerer mod Kongeriget Danmark og danske interesser. Danmark er et interessant mål for spionage på grund af sit medlemskab i NATO, sin omfattende støtte til Ukraine og sin status som teknologisk avanceret land.

De sikkerhedspolitiske spændinger mellem Rusland, Kina og USA har også bredt sig til Arktis. Rusland prioriterer regionen højt og vil demonstrere styrke gennem en aggressiv og truende adfærd, som vil medføre større risiko for eskalation end før set i Arktis. Rusland vil også forsøge at fortsætte sin militære opbygning i regionen. Krigen i Ukraine lægger dog beslag på så store ressourcer, at Rusland får svært ved at fastholde den ambition. Rusland vil fortsat modvilligt give Kina øget adgang til Arktis. Kina vil bruge adgangen til at styrke sin rolle i Arktis og til at fremme sine planer om at blive i stand til at operere militært i regionen.

Kina giver afgørende materiel støtte til Ruslands krig i Ukraine. Desuden sætter Kina mere hårdhændet ind over for Taiwan og i Det Sydkinesiske Hav, hvor Kinas omfattende territorialkrav strider mod havretten. Kina forbereder sig på at kunne vinde en krig om Taiwan og på at kunne klare sig igennem en konfrontation med Vesten. Hjemme strammer kommunistpartiet grebet og øger støtte til egen industri på bekostning af udenlandske virksomheders konkurrenceevne. Samtidig arbejder Kina på at overføre teknologi og viden fra andre lande, bl.a. ved hjælp af spionage. Kinas kurs skaber grobund for stadig flere konflikter med Danmark og Vesten.

Konflikter i Mellemøsten og Afrika vil fortsat kunne udgøre en trussel mod europæisk sikkerhed. Regionerne vil også i de kommende år være præget af strukturelle problemer, som forringer befolkningernes levevilkår og skaber øget grobund for terror og migration. Krigene i Gaza og

Libanon har sat en foreløbig stopper for de senere års forsøg på forsoning mellem Israel og arabiske lande. Iran udfordrer både Israel og Vesten mere direkte, mens regionale magter som Tyrkiet og Saudi-Arabien forsøger at pleje deres relationer til Vesten, Rusland og Kina på samme tid for at øge deres strategiske manøvrerum. Det svækker Europas muligheder for at påvirke udviklingen i nærområdet.

Terrortruslen i Europa er steget siden 2022. Stigningen skyldes bl.a., at krigen i Gaza og senest i Libanon har bidraget til yderligere at radikalisere militante islamistiske miljøer i og uden for Europa. Det er sandsynligt, at Gaza-krigen også i mange år frem vil øge mobiliseringen til sådanne miljøer i Vesten.

Fokusopgaver til Kapitel 2

Fokusopgave 1

Denne opgave tager udgangspunkt i de mange forskellige begreber, som bliver benyttet i kapitel 2, særligt på siderne 15-21. Formålet med denne opgave er, at du får styr på de valgte begreber, *livegne*, *adlen*, *zar*, *revolution* og *industrialisering*. Ved at sammenligne med dansk historie vil du, forhåbentlig, kunne sammenligne Rusland med tiden, hvor de danske bønder var fæstebønder under Stavnsbåndet og på samme måde måtte leve med hoveriet og adlens magt. En sammenligning mellem de enevældige danske konger og zaren kunne også være relevant. Desuden kan man med fordel se nærmere på Stalins tale om industrialiseringen (side 21). Her kan man, med rette, argumentere for, at statens rolle var en noget anden i Sovjetunionen end i Danmark.

Opgaven om byen Sankt Petersborgs navn skal ses ud fra begrebet historiebrug. Der er tale om den samme by, men med tre forskellige navne. Her skal du finde ud af, hvorfor navnet skifter?

I bogens kapitel 2 findes en lang række fagudtryk. Disse skal vi have styr på i denne opgave. Udfyld disse kort og sammenlign dine svar med mindst to andre klassekammerater.

Livegne

Kan forklares med:

Kan det sammenlignes med noget fra Danmark?

Revolution

Kan forklares med:

Kan det sammenlignes med noget fra Danmark?

Industrialisering

Kan forklares med:

Kan det sammenlignes med noget fra Danmark?

Zar

Kan forklares med:

Kan det sammenlignes med noget fra Danmark?

Adlen

Kan forklares med:

Kan det sammenlignes med noget fra Danmark?

Kær by har mange navne...
Vinterpaladset (se bogen s. 17) blev bygget som

vinterresidens for de russiske zarer, men: Hvordan kan det være, at byen, hvor paladset ligger, har haft tre forskellige navne - Sankt Petersborg, Petrograd og Leningrad?

Fokusopgave 2: Rusland – fra zardømme til kommunisme

Som enten Boris eller Elana Starkawskij skal du skrive et brev til din søn Zengin. I brevet skal du redegøre for de begivenheder, der er beskrevet i bogen side 15-22.

Dette er familien Boris og Elana Starkawskij. De bor i Sankt Petersborg med deres søn Zengin. Billedet er taget i 1934.

Din opgave er:

Du er enten Boris eller Elana. Du skal skrive et brev til din søn, Zengin. Dette brev må han først åbne, når han bliver voksen. I dette brev skal du forklare ham, hvordan Rusland blev kommunistisk og bl.a. ændrede navn til Sovjetunionen. I brevet skal du desuden komme ind på:

- Hvad der skete den januar-dag i 1905, hvor der var stor demonstration i Sankt Petersborg?
- Hvordan det ændrede jeres liv?
- Blev jeres liv bedre eller dårligere?
- Hvad du syntes om Lenin?
- Hvem støttede du under borgerkrigen?
- Hvordan du så/ser på Stalin?

Undervejs vil du måske komme i tvivl om, om noget af det, du har skrevet, er historisk korrekt. Spørg, slå efter i bogen, se på nedenstående links osv. De ting, som vi ved om denne tid, må du ikke ændre – fx må du ikke slå hverken Stalin eller Lenin ihjel. Men hvad Boris eller Elana tænkte, følte og håbede på, kan vi kun forsøge at gætte os til.

<http://www.folkedrab.dk> (Stalinismens forbrydelser)

<http://www.youtube.com/watch?v=JO5-hM6xKt4> (Youtube-video)

Fokusopgaver til Kapitel 5

Fokusopgave 1

- REGAN VEST blev bygget ved Rold Skov i Nordjylland. Nævn mindst seks fordele ved at bygge anlægget der.

Fokusopgave 2

- Lav en powerpoint eller prezi der viser, hvordan REGAN VEST er indrettet. Du kan fx bruge billeder fra bogen eller på hjemmesiden REGAN VEST. Vis produktet på klassen.

Fokusopgaver til Kapitel 6

Fokusopgave 1

- Forklar med egne ord hvad operation Mongoose og operation Anadyr handlede om.

Fokusopgave 2

- Hvilke interesser havde de sovjetiske ledere i at gennemføre operation Anadyr?
- Hvilke interesser havde de amerikanske ledere i at gennemføre operation Mongoose?

Fokusopgave 3

- Del jer i grupper på 4 og fordel jer som henholdsvis forsvarsminister Robert McNamara og Robert Kennedy og to militære chefer, som deltager i møderne i ExComm. Diskuter nu om USA skal foretage et militært angreb på Cuba, som de militære chefer ønsker, eller om USA skal oprette en flådekarantæne, som McNamara og Robert Kennedy ønsker.

Fokusopgaver til Kapitel 7

Fokusopgave 1

- Forestil dig, at du er pladskommandant Hans Aage Simonsen, som skriver i sin dagbog. Du skal nu skrive, hvad du oplever under en øvelse i REGAN VEST.

Fokusopgaver til Kapitel 10

Fokusopgave 1

- Lav en tids liste over de vigtigste begivenheder i Berlinmurens historie.

Fokusopgave 2

- Se filmen "Good Bye, Lenin" og svar på spørgsmålene, der står i følgende link: <https://filmcentralen.dk/gymnasiet/undervisning/good-bye-lenin?sub=4526#chapter>

Fokusopgave 3

Gå ind på <https://faktalink.dk/emner/krigen-i-ukraine#definition> (eller søg på faktalink)

Med udgangspunkt i videoen: Hvorfor er Ukraine så vigtig for Rusland og de efterfølgende tekster fremstilles en PowerPoint, som fortæller ...

- om Ruslands invasion af Ukraine den 22. februar 2022
- om hvordan Ukraines og Ruslands historie er bundet sammen
- om krigens forløb og ofre
- om hvad krigen har betydet for Ukraine
- om hvad krigen har betydet for Rusland
- om hvad krigen har betydet internationalt
- om hvad krigen har betydet for Danmark
- om hvordan krigen er blevet legitimeret
- om hvad der er Vestens ansvar
- om for og imod fredsforhandlinger

Idéer til andre opgaver

Opgave 1

Besvar følgende spørgsmål:

- Hvem havde ansvaret for Den kolde Krig?
- Hvorfor blev Den kolde Krig aldrig varm?
- Hvad betød Den kolde Krig for de enkelte europæiske nationalstater og deres udvikling?
- Er atomvåben stadig en trussel mod menneskeheden – eller mener du, at der er andet, der er en større trussel?

(Læs eventuelt Palle Roslyng-Jensen: Fra kold krig til ny verdensorden. Gyldendal 2003, s. 18 – 20)

Opgave 2

Find en historisk roman, der handler om Den kolde Krig og løs følgende opgaver:

- Hvem har skrevet bogen:
- Hvad hedder bogen:
- Hvad handler bogen om:
- Nævn nogle ting fra bogen der viser, at handlingen foregår under Den kolde Krig:
- Hvornår foregår handlingen:
- Hvor foregår handlingen (skriv navne på steder, byer, lande der nævnes i bogen):
- I bogen fortælles der [fx] om krig og våben. Hvad slås man om:
- Hvordan slås man:
- Hvilke våben hører du om:
- Tegn nogle af våbnene:
- Hvis handlingen foregik nu om dage, ville noget i bogen være anderledes. Nævn nogle vigtige ting fra bogen, der har forandret sig:
- Find det bedste sted i bogen. Lav en skitse, der fortæller om dette sted. Du kan bruge skitsen til at lave et større billede.
- Nu skal du selv til at digte. Vælg én af opgaverne:

- Fortæl om, hvordan det videre gik med personerne i bogen.
- Skriv slutningen af bogen om, så den ender på en anden måde. Du kan løse opgaven ved at skrive eller ved at lave en tegneserie.
- Måske fortælles der i bogen om noget, du ikke tror på. Hvilket?
- Skriv hvad du mener om bogen:

Opgave 3

Find en film, der handler om Den kolde Krig, fx Thirteen Days om Cubakrisen, og besvar følgende spørgsmål:

Filmens ærinde:

- Hvad er filmens budskab?
- Hvordan beskrives samfundet og dets befolkning?

Virkemidler:

- Hvilke scener anvender filmen for at formidle sit budskab?
- Hvilke filmiske teknikker tages i anvendelse for at betone budskabet – herunder kameravinkler, lys og lyd?
- Hvad er dialogens funktion?
- Hvilke persontyper og miljøer er fremherskende i filmen – og med hvilken virkning?

Indholdet:

- Hvad er filmens hovedhistorie?
- Er der sidehistorier – og hvordan indgår de?
- Hvad er filmens igangsættende konflikt – og hvordan "løses" den?
- Hvordan skildres den "store" og den "lille" histories "drivende" kræfter?
- Hvordan skal slutningen tolkes?

(Jens Aage Poulsen: Spillefilm i historieundervisningen, i: Brinckmann, Henning og Margit Eva Jensen (red.): Narratio, 2006.

Opgave 4

Find fotografier, malerier eller plakater, der handler om Den kolde Krig, og besvar følgende spørgsmål:

- Hvad kan du se på billedet?
- Er motivet realistisk/urealistisk (symbolsk)?
- Hvad fortæller billedet om personerne og deres levestandard?
- Hvad fortæller billedet om de materielle forhold (redskaber, våben, huse, klædedragt osv.)?
- Hvordan er personernes kropssprog?
- Hvad fortæller billedet om kønsrollemønstret og om rige og fattige?
- Hvornår og af hvem er billedet lavet/taget?
- Hvordan kan man se, at billedet er fra den tid?
- Hvad har billedet været brugt til? (Hvem er afsender/modtager?)
- Hvilket slags billede er der tale om? (maleri, stik, skulptur, foto osv.)
- Hvilken teknik er anvendt?
- Hvordan er billedet opbygget? (for-, bag- og mellemgrund)
- Hvordan er rummet? (naturligt/konstrueret, fladt/dybt)
- Hvad vil billedmageren give udtryk for? Hvordan gør han det? (ansigtsudtryk, bevægelser, lys/skygge, frø-, fugle- eller normalperspektiv, symboler og tegn)
- Er billedsproget karakteristisk for tiden?

- Hvilke værdier og holdninger kommer til udtryk i billedet?
 - Hvilken menneske- og samfundsopfattelse kommer til udtryk i billedet?
 - Er billedet udtryk for en bestemt gruppes eller tids opfattelse?
- (Henning Brinckmann og Jens Aage Poulsen: Maden, magten og danskerne. Lærerens bog. Gyldendal 1997)

Opgave 5

Se filmen om synet på Den kolde krig på følgende link: Diskuter de forskellige synspunkter på klassen.

<https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/kampen-om-historien/>

Opgave 6

Diskuter følgende spørgsmål i grupper:

- Hvordan kan vi lære vores forældre om den historiske tid, som de er vokset op i?
- Hvordan kan vi lære af de historier, som vores bedsteforældre kan fortælle?

Opgave 7

Lav en ekskursion i dit lokalområde som handler om Den kolde krig.

Opgave 8

Find kilder, der handler om Den kolde Krig – fx Churchills jerntæppetale s. 27 og Stalins tale om industrialisering s. 20 - og besvar følgende spørgsmål:

- Hvilken slags kilde er det? Avisartikel, brev, bog, lydbånd, lovtekst, tale, hjemmeside på nettet m.v.?
- Med hvilken hensigt er kilden skrevet?
- Hvem er kilden skrevet for? Politiske modstandere, forskellige befolkningsgrupper, kammerater m.v.?
- Hvornår er kilden skrevet?
- Hvis den handler om en bestemt begivenhed, find da ud af, hvor lang tid der er gået mellem begivenheden og kildens nedskrivning: samtidig, dag, uge, måned eller år senere?
- Hvorledes er forfatterens viden om det, kilden handler om: velunderrettet, dårlig underrettet m.v.?
- Hvem/hvad kan forfatteren godt lide, og hvem/hvad er han imod?
- Hvad har fået forfatteren til at skrive kilden?
- Hvad vil forfatteren opnå: overbevise, rakke ned, håne, rose m.v.?
- Kan kilden anvendes til at besvare dit spørgsmål?
- Hvis der er flere kilder, hvilke af dem er da mest troværdige?

Opgave 9

Udfyld de tomme felter i teksten:

Under 2. Verdenskrig kæmpede stormagterne () og () side om side. Deres fælles fjende var Tyskland, der var allieret med () Krigen sluttede i () med, at USA bombede Japan med (). Rusland besad ikke disse våben. Endnu.

Efter 2. Verdenskrig blev Europa delt i øst og vest. Delingen foregik mellem landene () Østblokken blev domineret af () og Vestblokken af () Mellem landene gik det såkaldte Jerntæppe. Jerntæppet blev kaldt sådan, fordi () Ideologisk var forskellene mellem øst og

vest sådan, at USA var præget af liberalisme, som betyder () og øst var domineret af ideologien kommunisme, som er kendetegnet ved () Rusland var blevet et kommunistisk land i 1917 efter en revolution. Revolutionen foregik ret nemt, da Rusland på det tidspunkt overgik fra et zarvælde præget af () Økonomisk var Rusland ()

Efter 2. Verdenskrig stod kommunistpartierne ret stærkt i flere østeuropæiske lande, da de bl.a. havde været med til at besejre Nazityskland. Derfor var det flere steder relativt let for Sovjetunionen at indsætte kommunistiske regeringer i Østeuropa. Dette foregik bl.a. på den måde, at ()

Østeuropa blev derefter primært styret af Sovjetunionen, og al kritik og modstand af styret blev mødt med () af Sovjetunionen.

Den Kolde Krig kaldes sådan, da () men enkelte steder blev krigen "varm" Det var bl.a. i () og ()

I Den Kolde Krig oprustedede både øst og vest med atomvåben. Dette oprustningskapløb kostede i sidste ende så mange penge, at () bukkede under.

Symbolet på Den Kolde Krigs afslutning blev () i 1989.

Opgave 10

Find nytårstalen som statsminister Mette Frederiksen holdt den 1. januar 2025 (kilde 1). Du kan også se nytårstalen på følgende link: [link](#) eller på QR koden som er indsat her.

Læs/se nytårstalen og svar på følgende spørgsmål:

- Hvilke udfordringer mener Mette Frederiksen, Danmark står overfor i forbindelse med krigen i Ukraine og den nye verdensorden i det hele taget?
- Hvilke tiltag mener Mette Frederiksen, der skal vælges for at modgå udfordringerne?
- Skriv din egen nytårstale.

Kilde 1

God aften.

Hvordan starter man en nytårstale i en så urolig verden?

Bliver det store for stort og det små for småt?

Eller er det netop i det små, at vi skal finde det store?

Når verden står i brand, så rykker vi sammen i Danmark. Og finder vores vej. Denne gang i front.

Fordi vi ved, at meget er på spil. At vi ikke kan tage freden og friheden for givet.

I år er det 80-året for befrielsen.

Europa er mere udfordret, end vi har været siden de fem forbandede år.

Og når Europa er presset, er Danmark det også.

* * *

Det kan være svært at se med det blotte øje. For det meste går jo godt herhjemme.

Arbejdsløsheden er lav. Beskæftigelsen høj. Og i foråret gav vi det største løft til kommuner og regioner i 15 år, så der igen er flere penge til hverdagens velfærd.

Med sundhedsreformen kommer der flere læger i de dele af Danmark, hvor der er mest brug for dem.

Og med den grønne trepart har vi lovet hinanden og vores børn og børnebørn, at vi ikke længere vil tillade, at der svines så meget i fjordene. Og at landbruget skal fylde mindre på den jord, der også i fremtiden skal brødføde os.

Vi bevæger os fremad. Og er måske nærmest lykkelige, som TV2 synger.

Og dog. For alle problemer er jo ikke løst endnu.

* * *

Inflationen er igen lav. Og med de seneste overenskomster, skattelettelser og lønloftet vil mange danskere få flere penge mellem hænderne.

Men har du tænkt over, hvad der er sket i supermarkedet?

En pakke smør kan koste mere end 30 kroner, når den ikke er på tilbud.

Pakkerne med leverpostej og ost er blevet mindre. Uden at prisen er fulgt med ned.

Og et halvt kilo oksekød. Ja, det vejer nu 400 gram.

Det kan være svært at få pengene til at slå til. Ikke mindst for nogle af jer pensionister.

Derfor er jeg glad for, at folkepensionen nu stiger. For den enlige folkepensionist med op til 7.000 kroner i år. Og hvis du også modtager ældrecheck, kan du få en samlet stigning på næsten 13.000 kroner.

* * *

Ja, vi bevæger os fremad i Danmark.

Men det er i en meget mere turbulent – og farlig – verden.

En verden, hvor Europa risikerer at sakke bagud.

Man siger, at USA innoverer. Kina kopierer. Og EU regulerer.

Det må vi ændre.

Vi skal beholde arbejdspladserne i Europa. Og det kræver markant flere investeringer. Både offentlige og private.

I energi, teknologi, forsvar, grøn omstilling og klima.

Behovet er så stort, at vi bliver nødt til at se på hele værktøjskassen.

Statsstøtte er nødvendigt.

Vi må gentænke den europæiske økonomi.

Det gælder også i Danmark.

Vi har ikke gennemført reformer, overholdt budgetterne og besluttet, at pensionsalderen løbende skal stige – nogle vil mene lige vel rigeligt - for stiltiende at se til, mens andre kontinenter løber med fremtidens vækst og velstand.

Vi vil altid føre en ansvarlig økonomisk politik. Men ansvarlighed handler ikke kun om bundlinjen.

Udviklingen skal være socialt retfærdig. Også selvom trusselsniveauet er højt. Og vi må spørge os selv:

Vil vi vinde eller tabe arbejdspladser?

Vil vi udvikle vores egne industrier og teknologier eller være afhængige af andres?

Og ultimativt: Vil vi stå op for den frihed og den verdensorden, som har skabt rammerne for vores gode og trygge liv?

* * *

Moskva.

Pyongyang.

Og Teheran.

Tre hovedstæder i tre lande, som arbejder tættere og tættere sammen. Mod os.

Vi ser det flere og flere steder. Men tydeligst i Ukraine.

Ukrainerne forsvarer sig tappert. De gør mere, end mange troede var muligt.

Mod Rusland selvfølgelig. Men også mod soldater fra Nordkorea og droner fra Iran. Her på europæisk jord.

Og i kulissen står Kina. Uden kinesisk støtte ville Rusland ikke kunne angribe Europa, som de gør. Det står klart. Krigen har *aldrig* kun handlet om Ukraine.

Putin har ikke ofret hundredtusindvis af russiske liv alene for at tage den østlige del af Ukraine. Og Nordkorea og Iran har ikke kastet sig ind i krigen blot for at se Rusland tage en bid af nabolandet.

Verden er forandret.

Jeg tror desværre ikke, at vi kan vende tilbage til tiden, som den var. Og selvom jeg ønsker freden mere end noget andet, så må vi stå fast i kampen for vores frihed.

Det gør vi heldigvis her i Danmark.

Tænk, at vi er en af de befolkninger i verden, der er mest stålsatte i vores støtte til Ukraines frihedskamp.

Det kan vi godt tillade os at være stolte over.

Demokratier kan ikke vinde ved at give efter. Og slet ikke ved at give op.

Vi må ikke være naive. Selv hvis Putin underskriver en fredsaftale med Ukraine, må vi ikke tro, at han stopper der. At han vil være tilfreds.

For Putin ønsker ikke fred.

Han ønsker et Europa på russiske præmisser.

* * *

Europa er historien om et kontinent, der før har lagt krigen bag sig og skabt verdens bedste lande at være menneske i.

Men vores historie er også blodig.

Det sværeste for os mennesker er nok at forstå vores egen tid.

Alting virker lettere, når vi ser tilbage på fortiden og måske sågar, når vi kigger ind i fremtiden.

Vi står i en skæbnestund.

Hvis vi giver efter, så taber vi. Det har historien lært os.

Europa og USA har en grundlæggende fælles interesse i at forsvare den verdensorden, der har sikret fred og velstand.

Jeg glæder mig over, at vi i Nordatlanten igennem de seneste år har styrket vores samarbejde mellem Færøerne, Grønland og Danmark.

Og ikke mindst, at både EU og NATO er stærkere nu end før.

Men Europa skal kunne endnu mere selv.

Her er jeg helt enig med de seneste mange amerikanske præsidenter. Også Trump.

Derfor opruster vi. For at forhindre krig. For at sikre fred.

Vi udvider værnepligten. Afsætter milliarder til at købe luftforsvar, kampkøretøjer og droner.

Styrker vores beredskab.

Det er dyrt.

Og det bliver endnu dyrere.

Vi er nødt til at forberede os på scenarier, vi ikke havde forestillet os for bare få år siden.

Beskadigelse af kabler og kritisk infrastruktur. Cyberangreb og sabotage.

Truslerne har mange former. Men uanset hvad der møder os, skal vi have viljen til at forsvare os.

Viljen til at vinde.

De kommende år vil byde på svære beslutninger og prioriteringer.

Det kan ikke være anderledes.

* * *

Når jeg starter min nytårstale med at ridse alle disse udfordringer op. Så er det ikke for at mane et skræmmebillede frem.

Tværtimod.

Vi skal være realistiske.

Men aldrig modløse.

Vi har før stået over for store udfordringer. Og overvundet dem.

Det kan vi gøre igen.

Når verden syner dystert. Og bekymringerne står i kø. Så er der brug for netop alt det, der gør Danmark til noget særligt. Vores danske værdier.

Vi har garanteret hver vores udgave. Men mange af os er jo forment af det samme. Så hvad er fællesmængden?

Der er selvfølgelig vores tillid.

De fleste af os stoler på hinanden. På myndighederne og medierne. Der er stadig gadedøre, der står ulåste, og et ord er et ord.

Der er vores foreningsliv. Danmarks stærkeste fællesskab.

Det er nok ikke helt løgn, hvad man siger: At når to danskere mødes, så drikker vi en øl. Og når tre danskere mødes, stifter vi en forening.

Vi mødes på kryds og tværs af generationer og baggrund. Dyrker sport. Nørkler med alverdens projekter. Bryder ensomhedens kæder og får venskaber for livet.

Samarbejde og det flade hierarki er også noget særligt dansk.

Vi er gode til at arbejde sammen. Det gør alting lettere og samfundet rigere.

Fællesskaber kan også være bøvlede. For eksempel, når partier på tværs af midten pludselig sidder i regering sammen.

Men i en urolig verden er det måske slet ikke så dumt?

* * *

Vores tørre og underspillede humor må også være en særlig dansk værdi.

Tænk på de gange, hvor vi kan grine af os selv i stedet for at blive sure eller fornærmede. Hvor vi ikke er selvhøjtidelige, men kan trække på skuldrene af hverdagens konflikter og naboens irriterende vaner.

Sidste år mistede vi to af dem, der fik os alle til at grine:

Ulf Pilgaard, der bragte samfundssatiren til et forrygende niveau. Og Erik Clausen, der udfordrede os med gøglerens flab.

Mange husker ham nok især fra Midt om Natten.

En af sangene fra filmen er blevet sunget flittigt til mange konfirmationer gennem årene. Jeg tror, I kender den.

"Hvis nogen siger det hele går ad helvedes til, så tro dem ikke. Det har altid været sådan, og det bli'r det nok ved med. Tror du ikke?"

Sangen om Susan Himmelblå vækker genklang den dag i dag.

Jeg ved, at vi kan håndtere også morgendagens udfordringer.

Det vil kræve meget af os.

Men holder vi fast i vores værdier. Så er vores fundament stærkt.

Tillid. Forpligtende fællesskaber. Humor og samarbejde. Og et par mere: Handlekraft og selvfølgelig vores velfærdssamfund.

Vi er ikke sådan nogen, der læner os tilbage og venter.

Vi handler.

Smeden i produktionshallen, der opdager en fejl i maskineriet. Og finder løsningen, ingen har tænkt på før.

Borgerne i den lille by, der går sammen om at redde den lokale købmandsbutik. Køber anparter og søger fonde. Så købmanden fortsat kan holde åbent.

Handlekraft gør os stærke.

Som Mads Pedersen sagde det, da han vandt VM i landevejscykling for nogle år siden: "På en rute som i går har det åbenbart båret frugt at træne i lortevejr."

Og han har ret. Solen skinner ikke hele tiden. Hverken på himlen eller i vores liv.
Derfor har vi brug for et stærkt velfærdssamfund. Med fri og lige adgang.

* * *

Velfærden har været udfordret i de senere år. Først corona. Så krig og inflation.

Vi har meget at rette op på. Og vi er i gang.

Sygeplejerskerne vender tilbage, og ventetiderne falder flere steder.

Jer, der drømmer om at blive forældre, har fået ret til mere hjælp.

Vores mindste børn har fået flere voksne omkring sig i vuggestuen og børnehaven.

Vi vil skabe en helt ny ungdomsuddannelse.

Og vores ældre medborgere, kan se frem til mere tid og mere nærvær i ældreplejen.

I det nye år vil vi fortsætte med at styrke velfærden. Og gøre mere for nogle af jer, der har det sværest.

Alle børn skal have en god barndom. Jeg vil gerne igen slå et slag for, at børnene bruger mindre tid foran skærmen. Og mere tid på at lege og være sammen med vennerne eller os voksne.

Ventetiderne i psykiatrien skal ned.

Mere værdighed for de mest udsatte i vores samfund.

Og du, der er sygemeldt fra jobbet. Du skal behandles med ordentlighed og respekt. Derfor vil vi ændre beskæftigelsessystemet og lukke jobcentrene.

Vi vil sætte hårdere og mere konsekvent ind over for personfarlig kriminalitet. Grov vold.

Umotiverede overfald. For ofrenes skyld – og for samfundets sammenhængskraft.

Og hvis du bliver dømt for alvorlig kriminalitet. For eksempel rocker-, bande- eller narkokriminalitet, skal du selvfølgelig ikke have de samme rettigheder som andre. Derfor mener vi, at førtidspensionen skal tages fra dig.

Det handler om ret og pligt.

* * *

Vi er i en ny tid.

Jeg tror desværre, at de kommende år vil byde på flere trusler mod vores land og levevis.

Oprustning for at undgå krig er i mine øjne uomgængeligt. Men lad os gøre det på den danske måde. Socialt retfærdigt og med vores værdier i behold.

Så kommer det hele ikke til at gå ad helvede til.

Godt nytår.

Opgave 11

I 2024 udgav Beredskabsstyrelsen i Danmark pjecen: Forberedt på kriser. Forbered dig på kriser, så du kan klare dig selv i tre døgn. Du kan finde pjecen på: <https://www.brs.dk/da/forberedt/> (eller søg på: forberedt på kriser)

I januar 1962 udgav Statsministeriet pjecen: Hvis krigen kommer.

Du kan finde pjecen på [Hvis krigen kommer](#)

Find pjecerne og besvar følgende spørgsmål:

- Hvilke kriser nævnes der i pjecen fra 2024 og pjecen fra 1962
- Hvilke årsager kan der være til, at der er forskel på, hvilke kriser der nævnes?
- Find andre forhold, som vægtes i de to pjecer. Diskuter hvorfor der er forskel på de to pjecer
- Forestil dig at du er flyttet hjemmefra og lav så din egen prepperliste, som du mener, den skal se ud i dag

Opgave 12

Følgende opgave (Historie i krig) kan downloades gratis på www.historiefidusen.dk eller på følgende link: [Elevopgaven](#) og [Lærerark](#).